Eugeniusz Szymala Szczecin, dnia **1** marca 2024 r.**Senat**
Rzeczypospolitej Polskiej
Komisja Petycji
Warszawa**PETYCJA**

w sprawie wystąpienia z inicjatywą ustawodawczą w celu nowelizacji ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (t.j. Dz.U. 2023 poz. 388)

Na podstawie art. 63 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w związku z art. 2 ust. 2 pkt. 1 oraz ust. 3 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz.U z 2018 poz. 870) – wnoszę petycję w sprawie wystąpienia z inicjatywą ustawodawczą mającą na celu nowelizację ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (t.j. Dz.U. 2023. poz. 388) – poprzez uzupełnienie **art. 8** tej ustawy o **ust. 5** o poniższą treść:

5. Pozostałemu przy życiu małżonkowi osoby uprawnionej, o jakiej mowa w ust. 1 przysługuje 50 % świadczenia i pomocy, pod warunkiem, że złoży w tej sprawie wniosek, jak też wykaże, że:

- 1/ spełnia warunki, o jakich mowa w art. 70 ust. 1-3 ustawy o rentach i emeryturach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,**
- 2/ nie zachodzą względem niego negatywne przesłanki, o jakich mowa w art. 4 ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (t.j. Dz.U. 2003 r. poz. 388).**

Na podstawie **art. 4 ust. 3** w/w ustawy o petycjach uprzejmie oświadczam, że **wyrażam zgodę**, o jakiej mowa w tym przepisie prawa.

W uzasadnieniu uprzejmie podnoszę, co następuje:

Wnoszący niniejszą petycję jest obserwatorem stron internetowych sejmowej i senackiej Komisji Petycji, które to petycje przedstawiają różnego rodzaju postulaty, ale jest także sam autorem kilku petycji, z których 2 są aktualnie procedowane w Senacie (**P10-5/23** - w sprawie zrównania kwoty zasiłku pielęgnacyjnego z kwotą dodatku pielęgnacyjnego oraz **P10-11/23** – w sprawie przyznania świadczenia pieniężnego małżeństwom o ponad 50-letnim stażu małżeńskim).

Niniejsza petycja wnoszona jest w sytuacji, gdy Sejm RP - na posiedzeniu w dniu **7 lutego 2024 r.** zajął się już obywatelskim projektem ustawy o tzw. rencie wdowiej (druk sejmowy nr 32). Z wypowiedzi przedstawicieli obozu rządowego, ale także niemal wszystkich zabierających głos posłów - bezspornie wynika, że jeszcze w 2024 r. ustawa ta zostanie uchwalona.

Uzasadnienie projektu ustawy zawartej w druku nr 32 można by zresztą przenieść w znacznej części do uzasadnienia niniejszej petycji.

W dniu **15 grudnia 2021 r.**, na posiedzeniu Senatu RP, na którym była procedowana ustawa przyznająca działaczom opozycji i osobom represjonowanym kwotę jednorazowego dodatku w pkt. 17 porządku obrad (druki nr 575, 575 A oraz 595), zabierający w tej sprawie głos - Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych powiedział m.in., że „....Postulaty są różne. Jednym z nich, który by istotnie zrównał działaczy opozycji antykomunistycznej z kombatantami – tylko że oni sami mówią, że może to nie jest jeszcze ten moment – to jest przyznanie uprawnień w jakiejś części wdowom i wdowcom po działaczach opozycji antykomunistycznej, tak jak jest to w przypadku kombatantów, ... To jest postulat dość często pojawiający się, kiedy spotykamy się z działaczami opozycji antykomunistycznej i osobami represjonowanymi.” Od daty tego wystąpienia minęły **2 lata i 2 miesiące.**

Do tej wypowiedzi autor petycji nawiązał w piśmie z dnia 14 sierpnia 2023 r. do Szefa UdSKIOR, otrzymując odpowiedź z dnia **8 listopada 2023 r.**, w której m.in. stwierdzono, że „.... Postulat, by pewne świadczenia pieniężne przyznać również wdowom po działaczach opozycji antykomunistycznej, jest od wielu lat podnoszony przez część środowiska i nie można go lekceważyć”, a ...poparcie tego postulatu będzie uzależnione od uformowania się określonej większości rządowej, której kształt nie jest znany”. Większość rządowa w sierpniu 2023 r. tworzona była przez rząd Zjednoczonej Prawicy, który nie akceptował postulatu tego środowiska, co wynika z pisma UdSKIOR.

Od dnia 15 października 2023 r. jest większość rządowa, w zupełnie innym znanym kształcie politycznym. Od 7 lutego br. procedowana jest też ustawa o „rencie wdowiej”, umożliwiająca otrzymywanie 50 % świadczenia po zmarłym małżonku, która niewątpliwie zostanie uchwalona w tym roku.

Niniejsza petycja postuluje zatem, aby dokonać również nowelizacji ustawy, o jakiej mowa na wstępie. Z reguły świadczenie przyznawane jest jednemu z małżonków, przeważnie mężczyźnie. Powszechnie jednak wiadomo (potwierdzają to różnego rodzaju opracowania, choćby coroczne „**Informacje o sytuacji osób starszych w Polsce**”), że kobiety żyją znacznie dłużej i one pozostają wdowami, pozostając przy tym w znacznie gorszej materialnej sytuacji od swoich zmarłych mężów.

Tak zatem - jak Parlament zajął się obecnie sprawą tzw. „rent wdowich” - tak samo nadszedł już czas, aby od wielu lat podnoszony postulat świadczenia dla wdów/wdowców po działaczach opozycji antykomunistycznej i osobach represjonowanych - został wreszcie ustawowo uregulowany. Dotyczy to zwłaszcza kobiet, będących – jako żony - towarzyszkami życia swoich mężów jeszcze w czasach tzw. „komuny”, gdy byli on opozycyjnymi działaczami lub osobami represjonowanymi i które były przy boku męża aż do czasu jego śmierci.

Pozostając już samą – taka wdowa - powinna mieć zatem prawo do przynajmniej połowy świadczenia otrzymywanego przez męża. To samo odnosi się zresztą do wdowców. Osoby te (wdowy, wdowcy) niejednokrotnie dzieliły z małżonkami trudy i znoje, związane czy to z działalnością opozycyjną, czy to z represjami, stąd też – często po kilkudziesięciu latach od tych zdarzeń, zostając w stanie wdowim – powinny w 50% być uprawnione do świadczeń przysługujących ich zmarłemu małżonkowi.

Jest to więc ten moment, o jakim mówił Szef UdSKIOR w dniu 15 grudnia 2021 r. w Senacie RP - aby przyznać to uprawnienie wdowom i wdowcom po działaczach opozycji antykomunistycznej i osobach represjonowanych, tak jak jest to w przypadku kombatantów – w proponowany w petycji sposób.

Status ten obecnie posiada kilkanaście tysięcy osób. Adresatem petycji były by jednak wyłącznie te osoby, które spełniałyby wymóg określony w art. 8 ust. 5 znowelizowanej ustawy, a tych jest mniej, tak więc krąg osób uprawnionych do świadczenia po osobie zmarłej byłby mocno zawężony, jednakże odpowiadał by poczuciu sprawiedliwości, o co wnoszą od wielu już lat także podmioty prawne reprezentujące osoby ze statusem (różnego rodzaju stowarzyszenia i związki).

Wyrażam pogląd, że Komisja Petycji powinna więc wystąpić do Szefa UdSKIOR z wnioskiem o udzielenie informacji w niżej wskazanym zakresie:

1. jaka liczba osób posiadających status nadany im na podstawie ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (t.j. DZ. U poz. 319 z 2020 r.) została zarejestrowana w bazie Urzędu na dzień:
  - 31 grudnia 2015 r., a więc w roku, w którym od 31 sierpnia ustawa zaczęła obowiązywać,
  - 30 czerwca 2024 r. (zakładając, że petycja będzie rozpoznawana po tej dacie),
2. jaka jest struktura wiekowa tych osób na dzień 30 czerwca 2024 r. z rozbiciem na wiek:
  - 60-64 lata,
  - 65-69 lat,
  - 70-74 lata,
  - 75-79 lat,
  - 80-84 lata,
  - 85 i więcej lat.
3. ile osób posiadających status – zmarło w okresie od 31 grudnia 2015 r. do dnia 30 czerwca 2024 r., a więc - ile jest potencjalnie beneficjentów wdów/wdowców po tych osobach,
4. jakie skutki finansowe dla budżetu Urzędu, którym dysponuje - miały by proponowane w petycji zmiany.

Nadmienić wypada, że w dniu 15 grudnia 2021 r. Szef UdSKIOR poinformował Senat, że po 6 latach istnienia ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej status został potwierdzony w odniesieniu do **15 tysięcy 324 osób**, z czego **żyje 13 tysięcy 795 osób**. I dalej powiedział: „Proszę pamiętać, że to my jako urząd, a nie organy emerytalno-rentowe, wypłacamy co miesiąc to świadczenie pieniężne, więc **posiadamy wszystkie dane osób, które otrzymują od nas pieniądze**”.

Posiadanie takiej informacji przez Komisję Petycji pozwoliło by na oczywiście lepszą orientację co do faktycznego stanu rzeczy, w przypadku uwzględnienia petycji.

W aktualnym stanie prawnym wdowie/wdowcowi po zmarłym małżonku – działaczu opozycji antykomunistycznej, czy osobie represjonowanej z powodów politycznych - pozostaje Krzyż Wolności i Solidarności (poza krzyżem na grobie), ale już nie choćby część świadczenia pieniężnego, które osobom tym w sposób szczególny przyznaje ustawa z 2015 r. do czasu śmierci uprawnionego (niezależnie od wysokości renty czy emerytury).

„Krzyż Wolności i Solidarności jest znakiem wdzięczności państwa polskiego dla osób, które swymi zmaganiem z systemem komunistycznym w latach 1956–1989 przyczyniły się do odzyskania przez Polskę niepodległości po półwieczu zniewolenia i zależności od Związku Sowieckiego.

Nie występowali wprawdzie z bronią w ręku, wyróżniani są jednak odznaczeniem nawiązującym do Krzyża Niepodległości, ustanowionego w II Rzeczypospolitej dla zasłużonych w walce o suwerenny byt naszej Ojczyzny, zwieńczonej zwycięstwem w 1918 roku.

Krzyż Wolności i Solidarności honoruje osoby, które dołączyły do bohaterów z początku wieku, tworząc kolejne ogniwo w łańcuchu pokoleń Niepodległej.

Damy i Kawalerowie Krzyża Wolności i Solidarności walczyli z systemem komunistycznym, który czynił wszystko, aby odebrać narodowi wartości tworzące nazwę odznaczenia: „krzyż” – to ponad tysiąc lat obecności chrześcijaństwa i współtworzenia cywilizacji łacińskiej, „wolność” – istotę polskości i „solidarność” – doświadczenie wspólnoty zrodzonej w sierpniu 1980 roku.” (fragment tekstu Prezesa IPN zamieszczonego na stronie internetowej IPN: <https://ipn.gov.pl/kwi/strona-glowna/6,Strona-Glowna.html>).

Powyższe słowa Prezesa IPN pod adresem każdego posiadacza Krzyża Wolności i Solidarności (wnoszący petycję i jego żona nie posiadają go) są budujące także dla jego małżonka, ale który pozostając już sam, po śmierci odznaczonego – nie powinien doświadczać także utraty - choćby połowy świadczenia, przysługującego współmałżonkowi - zasłużonemu dla Ojczyzny Polakowi.

Nadto – faktem bezspornym jest to, że ta społeczna grupa, będąca zbiorem wyłącznie osób starszych w ustawowym pojęciu art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych (Dz.U. z 2015 r. poz. 1705) - maleje z każdym dniem, z przyczyn biologicznych.

Dynamika zmniejszania się stanu Dam i Kawalerów Krzyża Wolności i Solidarności będzie wynikała zwłaszcza z informacji Szefa UdSKIOR przekazanej Komisji. Należy też mieć na uwadze, że w dniu wczorajszym podano informację o odblokowaniu przez KE kwoty ponad 600 ml zł dla Polski, co nastąpiło na skutek działań praworządnościowych i innych, podjętych przez nową większość rządową, powstałą po dniu 15 października 2023 r. Nie będzie też więc zapewne zagrożony budżet UdSKIOR.

Nadszedł zatem wreszcie czas, aby tę ustawę znowelizować, aby wdowy i wdowcy po tych zmarłych Damach i Kawalerach nie pozostali tylko z krzyżami po nich, jak ma to miejsce do chwili obecnej.

załączniki:
pismo UdSKIOR z 8.11.2023 r.

Warszawa, dnia 8 listopada 2023 r.

0-14/11/23

**SZEF
URZĘDU DO SPRAW KOMBATANTÓW
I OSÓB REPRESJONOWANYCH**

Jan Józef Kasprzyk

BD1-K0752-0571.3-1/23

Pan

Eugeniusz Szymala

W związku z Pana petycją, skierowaną do Szefa UdSKiOR, w sprawie zmiany przepisów ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych, przedstawiam stanowisko w tej sprawie.

Kiedy w 2015 r. Prawo i Sprawiedliwość obejmowało rządy, działaczom opozycji antykomunistycznej przysługiwało świadczenie pieniężne w wysokości ok. 400 zł, i to tylko tym z nich, którzy spełniali kryterium dochodowe.

Dziś, po 8 latach, każda osoba o potwierdzonym statusie działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych ma prawo do świadczenia pieniężnego w wysokości 1588 zł, przyznawanego niezależnie od dochodu. Osoby znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej lub życiowej mogą dodatkowo ubiegać się u Szefa UdSKiOR o pomoc pieniężną, która może mieć charakter jednorazowy lub okresowy (pomoc ta jest zwolniona od egzekucji komorniczej i wolna od opodatkowania podatkiem dochodowym).

Działacze opozycji antykomunistycznej mają również prawo do świadczenia wyrównawczego, przysługującego w kwocie stanowiącej różnicę pomiędzy kwotą 3046,29 zł a kwotą pobieranej emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy albo renty rodzinnej. Przysługuje im również prawo do świadczeń opieki zdrowotnej poza kolejnością oraz pierwszeństwo do środowiskowej opieki socjalnej. Każdy działacz opozycji może również korzystać ze zniżek w komunikacji krajowej i autobusowej, a ci, którzy jeszcze pozostają w zatrudnieniu, posiadają prawo do 5 dni dodatkowego urlopu wypoczynkowego. Z kolei

osoby represjonowane pozbawieniem wolności lub internowaniem, mogą uzyskać z tego tytułu odszkodowanie i zadośćuczynienie. Dodatkowo trzeba nadmienić, że określone typy represji za działalność opozycyjną mogą być uznane jako opłacone składką z tytułu ubezpieczenia społecznego, co powoduje wzrost świadczeń emerytalno-rentowych otrzymywanych przez osoby represjonowane z powodów politycznych. Na zakończenie wspomnę również, że w ubiegłym roku każdy działacz opozycji antykomunistycznej otrzymał jednorazowe świadczenie pieniężne w wysokości 3000 zł.

Wspomniane wyżej przywileje nie były przyznane jednorazowo, ale ich wprowadzanie było pewnym rozciągniętym w czasie procesem. Jestem przekonany, że nie jest to proces ostatecznie zakończony i nie jest wykluczone, że parlament wkrótce podejmie powtórnie prace nad kwestią, która jest przedmiotem Pańskiego wystąpienia (dotychczasowe projekty w tej kwestii nie znalazły uznania parlamentarzystów). Postulat, by pewne świadczenia pieniężne przyznać również wdowom po działaczach opozycji antykomunistycznej, jest od wielu lat podnoszony przez część środowiska i nie można go lekceważyć. Nie mogę jednak w tym momencie złożyć dalej idących deklaracji o poparciu tego postulatu przez Urząd, gdyż to będzie uzależnione od uformowania się określonej większości rządowej, której kształt jest obecnie nieznanym.

2. p. SZEFA URZĘDU
do Spraw Kombatantów
i Osób Represjonowanych

Tomasz Lis
Dyrektor Biura Dyrektora Generalnego

URZĄD DO SPRAW KOMBATANTÓW
I OSÓB REPRESJONOWANYCH
00-926 Warszawa, ul. Wspólna 2/4
tel. 22 276-77-77, fax 22 227-04-07

POLICJONNY
-5-

OPI
TAXE
Umow

BD1-K0972-0511-3-1/23

